

Enkele bijzondere schelpenvondsten in de visnetten van de 10^e expeditie 'Duik de Noordzee Schoon'

Sylvia van Leeuwen

Summary: The 10th expedition of the foundation 'Duik de Noordzee schoon' (Dive and clean the North Sea) to the Dutch part of the North Sea in September 2016 generated some remarkable observations of mollusc species. For the first and second time respectively, specimens of *Lamellaria perspicua* (Linnaeus, 1758) and *Crisilla semistriata* (Montagu, 1808) were found alive in the Dutch part of the North Sea. *Lamellaria perspicua* was already known from the Netherlands. Previously it was found alive in the Oosterschelde and Westerschelde in the south-western part of the country, but it is new to the Dutch part of the North Sea. The first observation of live specimens of *Crisilla semistriata* in the Netherlands was made in 2013 on the ship wreck of SS Tubantia. During this 10th expedition living specimens were found on six other ship wrecks in the Dutch part of the North Sea. Also living specimens of *Onoba semicostata* (Montagu, 1803) were collected in the Dutch part of the North Sea. The last time this species was found there was in 1964. All specimens were collected in September 2016 in abandoned fishing nets on ship wrecks, brought ashore by the divers participating in this expedition.

Inleiding

Van 9 tot 18 september 2016 organiseerde Stichting Duik de Noordzee Schoon (DDNZS) de 10^e duikexpeditie naar de Noordzee. Dit keer voerde de tocht vanuit Scheveningen door de Nederlandse kustzone naar de Borkumse Stenen (bij de Duitse grens). Onderweg werden 19 duiken gemaakt, de meeste op scheepswrakken. Daarbij werden de wrakken ontdaan van achtergebleven visnetten. Floor Driessen sorteerte en labelde de visnetten. Op 18 september 2016 werden deze visnetten in de haven van Scheveningen onderzocht door Marianne Ligthart, Bart van Heugten, Dennis Leeuw en Sylvia van Leeuwen. Enkele stukken visnet werden mee naar huis genomen en uitgespoeld, waarna het residu werd gezeefd. Het leverde weer diverse bijzondere vondsten op.

Bijzondere vondsten

• Groot glasmuiltje

Niet nieuw voor Nederland, maar wel nieuw voor de Nederlandse Noordzee was het Groot glasmuiltje *Lamellaria perspicua* (Linnaeus, 1758) (fig. 1). Dennis Leeuw vond twee exemplaren met vleesresten in de netten van de Hanna Berit. Deze soort is nooit eerder levend in de Nederlandse Noordzee aange troffen (De Bruyne *et al.*, 2013). Het Groot glasmuiltje is tot nu toe binnen Nederland alleen gemeld uit de Delta en als op het strand aangespoelde exemplaren.

• Gestreept traliedrijfhorentje

Tweede vondst in Nederland: Gestreept traliedrijfhorentje *Crisilla semistriata* (Montagu, 1808) (fig. 2). In de mariene atlas (De Bruyne *et al.*, 2013) is deze soort alleen vermeld op de bijlage met vers aangespoelde soorten. In 2013 werden de eerste levende exemplaren van deze soort voor Nederland gevonden op het wrak de SS Tubantia (Van Moorsel *et al.*, 2015; Van Moorsel, 2016). In september 2016 werden deze kleine slakjes in de netten van zes verschillende locaties van de 10^e expeditie van DDNZS aangetroffen. Vooral in de netten van de wrakken Nautilus en Russisch Dok werd deze soort veel gevonden. Wel-

licht leeft deze soort op nog meer wrakken in de Nederlandse Noordzee. Opmerkelijk is dat dit slakje niet is gevonden in de netten van de expeditie van DDNZS in 2015.

• Geribd gordelhorentje

Na meer dan 50 jaar teruggevonden in de Nederlandse Noordzee: Geribd gordelhorentje *Onoba semicostata* (Montagu, 1803). Deze soort werd gevonden op vijf locaties en op sommige plekken vrij talrijk. Het waren veel lege huisjes die er echter zeer vers uitzagen en in netten van de Nautilus en het Russisch Dok zaten er ook levende exemplaren tussen. Volgens De Bruyne *et al.* (2013) is het Geribd gordelhorentje slechts één keer eerder levend in de Nederlandse Noordzee gevonden. Dat was in 1964, in de maag van een Purperen zeeklit *Spatangus purpureus* in een gebied met de naam 'Texel Rough' (Eisma, 1966). Ook in de netten van expeditie DDNZS 2015 zat een levend exemplaar, maar dat was in een net van een onbekende locatie die ook in Groot-Brittannië kon zijn. De voorspelling dat deze soort bij volgende expedities alsnog in netten van Nederlandse bodem zou kunnen worden gevonden (Van Leeuwen *et al.*, 2016) is nu dus uitgekomen. Geribde gordelhorentjes leven in Nederland ook in de Oosterschelde en de Westerschelde.

In de visnetten werden nog veel meer leuke vondsten gedaan, zowel van schelpen als van andere soortgroepen. Voor een compleet overzicht zie Van Leeuwen *et al.*, 2017.

Dankwoord

Dank aan de expeditiedeelnemers voor het opduiken van de netten, Floor Driessen voor het sorteren en labelen ervan en Stichting Duik de Noordzee Schoon voor het organiseren van de expedities en de toestemming om de netten uit te pluizen. Gerard Heerebout dank ik voor zijn hulp bij de Engelstalige samenvatting.

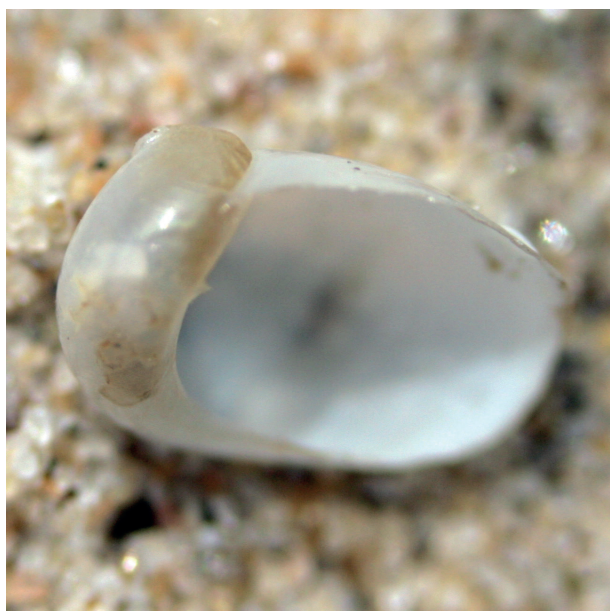

Fig. 1. Groot glasmuiltje *Lamellaria perspicua*. Foto Dennis Leeuw.

Fig. 2. Gestreept traliedrijfhoortje *Crisilla semistriata*. Foto Dennis Leeuw.

Geraadpleegde bronnen

- DE BRUYNE, R., S. VAN LEEUWEN, A. GMELIG MEYLING & R. DAAN (red.), 2013. Schelpdieren van het Nederlandse Noordzeegebied. Ecologische atlas van de mariene weekdieren (Mollusca). – Tirion Natuur/Stichting ANEMOON, Leiden.
- EISMA, D., 1966. The distribution of benthic marine molluscs off the main Dutch coast. – *Journal of Sea Research* 3: 107-163.
- VAN LEEUWEN, S., B. VAN HEUGTEN, M. FAASSE & A. DEKKERS, 2016. Schelpen uit visnetten van de expeditie “Duik de Noordzee schoon” van september 2015. – *Spirula* 409: 50-55.

- VAN LEEUWEN, S., M. FAASSE, F. DRIESSEN, D. LEEUW, B. VAN HEUGTEN, M. LIGTHART & G. HEEREBOUT, 2017. Vondsten in de visnetten van Stichting Duik de Noordzee Schoon, september 2016. – *Het Zeepaard* 77(6): 17-29.
- VAN MOORSEL, G., M. FAASSE & W. LENGKEEK, 2015. New and rarely reported gastropods and bivalves on shipwrecks in the Dutch North Sea. – *Basteria* 79(1-3): 8-14.
- VAN MOORSEL, G., 2016. Nieuwe autochtone slakjes op wrakken in de Noordzee. – *Spirula* 406: 6-7.

Adres van de auteur
fbsylvia@xs4all.nl